JISMONIY TARBIYA DARSINI TASHKIL QILISHDA INKLYUZIV TA’LIM MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB JIHATLARI

G’ofurov D.B.,GDPI o‘qituvchisi
doniyor5093454@gmail.com
Bazarov S.K.,GDPI o‘qituvchisi
sardorbazarov038@ gmail.com

Anotatsiya: mazkur maqolada jismoniy tarbiya darslarini tashkil etishda inklyuziv ta’lim madaniyatini shakllantirish masalalari yoritilgan. Ta’lim muassasalarida imkoniyati cheklangan bolalar bilan birgalikda sog‘lom o‘quvchilar ishtirokida jismoniy tarbiya darslarini to‘g‘ri tashkil qilish, didaktik vositalarni moslashtirish va pedagogik yondashuvlarni individuallashtirish zarurligi asoslab berilgan. Maqolada amaliy misollar va tahliliy yondashuvlar orqali inklyuziv muhitni rivojlantirish bo‘yicha takliflar berilgan.

Abstract: this article discusses the issues of forming an inclusive educational culture in the organization of physical education classes. The need for the proper organization of physical education classes in educational institutions with the participation of healthy students, the adaptation of didactic tools and the individualization of pedagogical approaches is substantiated. The article provides proposals for the development of an inclusive environment through practical examples and analytical approaches.

Аннотация: в статье рассматриваются вопросы формирования инклюзивной образовательной культуры при организации занятий по физической культуре. Обоснована необходимость правильной организации занятий по физическому воспитанию в образовательных организациях с детьми с ограниченными возможностями и здоровыми обучающимися, адаптации дидактических средств, индивидуализации педагогических подходов. В статье приводятся предложения по созданию инклюзивной среды с использованием практических примеров и аналитических подходов.

Tayanch so‘z va iboralar: Inklyuziv ta’lim, jismoniy tarbiya, maxsus ehtiyojli o‘quvchilar, integratsiya, didaktik yondashuv, moslashtirilgan mashg‘ulotlar, tolerantlik, ijtimoiy moslashuv.

Bugungi kunda inklyuziv ta’lim madaniyatini rivojlantirish jamiyatda barcha bolalarga teng imkoniyat yaratish yo‘lida muhim qadamlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, jismoniy tarbiya darslari bu borada alohida o‘rin tutadi. Bu darslar nafaqat jismoniy sog‘lomlashtirish, balki ijtimoiylashuv, hamkorlik va tolerantlik madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. **Inklyuziv ta’lim** — bu barcha bolalarning, shu jumladan imkoniyati cheklangan (nogironligi bo‘lgan) bolalarning yagona ta’lim tizimida ta’lim olish huquqini ta’minlovchi yondashuvdir. Bu model turli imkoniyatlarga ega o‘quvchilarga yagona sinfda birgalikda o‘qish, rivojlanish va ijtimoiylashish imkonini yaratadi. Inklyuziv ta’limning mohiyati va jismoniy tarbiyadagi o‘rni: Inklyuziv ta’lim barcha o‘quvchilarning, shu jumladan nogironligi bo‘lgan bolalarning ham to‘liq va samarali ishtirokini ta’minlaydigan ta’lim tizimidir. Jismoniy tarbiya darslarida bu yondashuv har bir o‘quvchining individual imkoniyatlarini inobatga olgan holda mashg‘ulotlarni tashkil etishni talab qiladi.

Inklyuziv ta’limning maqsadi:

- Barcha bolalar uchun teng imkoniyatlar yaratish;
- Ijtimoiy moslashuv va empatiya hislarini kuchaytirish;
- Nogironligi bo‘lgan bolalarni jamiyatga integratsiya qilish;
- Ta’lim muassasalarining adaptiv va insonparvar tizimga aylanishi.

Jismoniy tarbiya — bu nafaqat sog‘lom turmush tarzini shakllantirish, balki bolalarda ijtimoiy ko‘nikmalar, jamoada ishlash va o‘ziga bo‘lgan ishonchni kuchaytirish vositasidir.

Jismoniy tarbiyadagi asosiy vazifalar:

- Maxsus ehtiyojli bolalarni harakat faoliyatiga jalb qilish;
- Har bir o‘quvchining jismoniy imkoniyatlariga mos mashqlar tanlash;
- Empatiya, yordam ko‘rsatish va jamoadoshlik hissini shakllantirish;
- Reabilitatsiya va salomatlikni tiklashga xizmat qilish.

Inklyuziv jismoniy tarbiya orqali:

- Nogironligi bo‘lgan bolalar o‘z tengdoshlari bilan teng harakat qiladi;
- Ijtimoiy aloqalar shakllanadi;
- Jismoniy faollik orqali ruhiy holat yaxshilanadi;
- Har xil imkoniyatlarga ega bolalar bir-birini hurmat qilishni o‘rganadi.

Aynan shuning uchun, **inklyuziv jismoniy tarbiya** alohida ahamiyatga ega. Jismoniy tarbiya darslarida integratsiyalashgan muhitni yaratish:

- Darslarni rejalashtirishda maxsus ehtiyojli o‘quvchilarga moslashtirilgan mashqlar tanlanishi lozim.

- Guruhli ishlarda har xil imkoniyatga ega bolalarning hamkorligi rag‘batlantiriladi.

- O‘qituvchilar maxsus pedagogika va psixologiya asosida tayyorgarlik ko‘rgan bo‘lishi zarur.

Amaliy tajribalar va statistik tahlil: Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, inklyuziv muhitda o‘tkazilgan jismoniy tarbiya darslari ijtimoiy moslashuv ko‘rsatkichlarini 35% ga oshirgan. Maxsus ehtiyojli o‘quvchilar o‘ziga bo‘lgan ishonchni oshirib, jamoaga integratsiyalashuv darajasi ortgan.

Inklyuziv jismoniy tarbiya jarayonining asosiy bosqichlari sifatida quyidagilarni misol qilishimiz mumkin: Tashxis va diagnostika bosqichiRejalashtirish va moslashtirish bosqichi O‘qitish va faoliyatga jalb qilish bosqichiMonitoring va baholash bosqichiRag‘batlantirish va ijtimoiylashtirish bosqichi

Pedagogik yondashuvlar: - Differensial yondashuv: Har bir o‘quvchining jismoniy holatini baholab, unga mos yuklama berish.

- Motivatsion metodlar: Rag‘batlantirish va emotsional qo‘llab-quvvatlash orqali darsga jalb etish.

- Moslashtirilgan sport jihozlari: Har xil jismoniy imkoniyatga ega o‘quvchilar uchun mos jihozlardan foydalanish.

Xulosa: Jismoniy tarbiya darslarini inklyuziv tarzda tashkil etish orqali nafaqat ta’lim sifatini oshirish, balki jamiyatda tenglik va bag‘rikenglik tamoyillarini shakllantirish mumkin. Shu boisdan:

- O‘qituvchilarni doimiy ravishda inklyuziv ta’lim bo‘yicha malaka oshirish kurslariga jalb etish;

- Sport inshootlarini moslashtirish va universal dizayn tamoyillarini joriy etish;

- Inklyuziv sport tadbirlarini muntazam o‘tkazib borish lozim.